

also become skilled in this profession. After medical personnel were educated the barbers retreated from the medical field into their own narrow barber-hair dresse profession.

It is interesting to hear what, on the basis of the story of Abdulah Skaka, a seventy-year old barber who is still alive, and how these barbers operated in medical spheres. His family performeg such activities in Sarajevo through family heritage and throughout its six generations which means continuous work which has lasted for 300 years.

(Rad je Uredništvo primilo 2. IX 1984. god.)

Vlastimir TURUDIĆ

VETERINARSKA SLUŽBA SRPSKE VOJSKE
U RADOVIMA NAŠIH ISTORIČARA.
ISPRAVKE I DOPUNE (V)

XV

DIVLJANOVIĆ D., Veterinarski kadrovi u Srbiji od 1800—1918. godine, Naučno društvo za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije, Beograd, 1974.

Emil Tomijuk nije bio marveni lekar Uprave varoši Beograda od 1883. nego od 1882. god., od kada je i vršio dužnost glavnog marvenog lekara u Sanitetskom odeljenju Ministarstva unutarnjih dela. Pred srpsko-bugarski rat bio je mobilisan i 14. septembra 1885. god. postavljen za marvenog lekara Sanitetskog odeljenja Vrhovne komande, što je ostao do 7. februara 1886. god., kada ga je na toj dužnosti zamenio Franjo Bendjik. Za počasnog člana Srpskog lekarskog društva jednoglasno je bio izabran 22. januara 1884. god. na Glavnom godišnjem skupu Srpskog lekarskog društva. Na IV međunarodni kongres veterinarske medicine, održan u Briselu augusta 1883. god., bio je upućen zajedno s dr Jovanom Danićem kao „izaslanik kraljevsko-srpske vlade”. Posle povratka s tog kongresa Danić i on napisali su opširan i zanimljiv izveštaj u časopisu „Narodno zdravlje”.²⁵

Avram Petković nije završio vojnu Potkivačku školu 1874. god., jer su klase te škole završavale po godinama: prva 1868, druga 1870, treća 1871, četvrta 1873, peta 1875, šesta 1876. god. itd. U Beču nije završio „Visoku veterinarsku školu” već viši veterinarski tečaj Vojnoveterinarskog instituta. Marveni lekar u okrugu Vranje bio je i 1899. god., a u okrugu Čačak i 1911—1914. god.²⁶

Tanasije Filipović nije bio civilni marveni lekar od 1894. god. već od 16. septembra 1892. god., kada je na predlog ministra unutrašnjih dela bio postavljen za marvenog lekara II klase okruga Moravskog. Od 1904. do 1909. god. nije bio okružni marveni lekar sa sedištem u Svilajncu, budući da je najmanje 1907. do 1909. god. bio, u stvari, marveni lekar u okrugu Smederevo, sa sedištem u Smederevu. God. 1910. dok je bio okružni marveni lekar u Čupriji radio je honorarno za upravu Državnog stočarskog zavoda. U Državnom stočarskom zavodu, u Dobričevu, bio je i 1914. god. Neposredno posle I svetskog rata bio je marveni lekar okruga Požarevac.²⁷

Aleksa Lj. Popović verovatno je rođen 10. jula umesto 10. juna 1856. god. Pre nego što je 1893. god. bio postavljen za sekretara III klase Odeljenja za zemljoradnju i stočarstvo Ministarstva narodne privrede bio je marveni lekar okruga Požarevac, sa sedištem u Velikom Gra-

dištu. Za vršioca dužnosti glavnog marvenog lekara u Sanitetskom odeljenju Ministarstva unutrašnjih dela nije došao 1896. nego 1895. god., kada je ujedno bio marveni lekar Uprave grada Beograda. Izlaskom veterinarstva iz jurisdikcije Ministarstva unutrašnjih dela prešao je za glavnog marvenog lekara Odseka za veterinarstvo Odeljenja za poljsku privredu i veterinarstvo u Ministarstvu narodne privrede. Honorarni marveni lekar uprave Topčiderske ekonomije nije bio stalno od 1903. do 1914. god., jer je 1911—1912. to bio Petar D. Todorović, a 1914. god. Jovan Riga. Dugo godina bio je vanredni član Glavnog sanitetskog saveta Ministarstva unutrašnjih dela. Za redovnog člana Srpskog poljoprivrednog društva bio je izabran 1887. god. Na I skupu marvenih lekara Srbije u Beogradu, 21. oktobra 1890. god., bila mu je poverena dužnost predsednika Privremene uprave, a na sednici Glavne uprave kola jahača „Knez Mihailo” od 5. januara 1898. god. bio je izabran za urednika lista „Vitez”. Od 1903. god. bio je jedan od dva predsednika upravnog odbora Udruženja marvenih lekara Kraljevine Srbije. Odlikovao je „Ordenom sv. Save III reda” 11. februara 1914. god.²⁸

Osvald ili Oroslav Repić došao je za marvenog lekara uprave Državne ergele 1892, a ne 1893. god. God. 1897. nije bio marveni lekar u Požarevcu već u Paraćinu, a oko 1900. god. ponovo je bio u Požarevcu. Marveni lekar okruga Beograd, sa sedištem u Mladenovcu, bio je i 1914. god. Bio je najplodniji veterinarski pisac u Srbiji i Jugoslaviji do svoje smrti. Redovni član Srpskog poljoprivrednog društva postao je 1891. god., a bio je i član raznih okružnih odbora kola jahača „Knez Mihailo”, zavisno od mesta službovanja. Osim u pomenutim časopisima i listovima, mnogo je pisao za „Poljoprivredni kalendar”, „Vitez”, „Poljoprivredni glasnik” iz Novog Sada i druge listove i časopise.²⁹

Jovan Ekerović (a ne „Stevan Ekerović”) nije bio postavljen za marvenog lekara III klase u okrugu Čuprija 1886. god. već 22. augusta 1885. god. (do tada državni pitomac u Beču). God. 1895—1896. bio je marveni lekar Generalnog konzulata u Budimpešti.³⁰

Lazar Najdanović rođen je, verovatno, 1860. umesto 1858. god. Posle ispita zrelosti bio je izabran, 1880. god., za državnog pitomca radi izučavanja veterinarstva u Beču. God. 1894. nije bio marveni lekar u Smederevu već u Negotinu, a 1897. god. bio je postavljen za marvenog lekara Državne ergele, u Dobričevu. Bio je glavni inicijator sazivanja I skupa marvenih lekara Srbije 21. oktobra 1890. god. u Beogradu, pa je i otvorio njegovo zasedanje. Redovni član Srpskog poljoprivrednog društva bio je od 1891. god. Osnivač je Timočkog oblasnog kola jahača „Knez Mihailo”. Sarađivao je u časopisu „Težak” i „Poljoprivrednom kalendaru”. Umro je iznenada 25. februara 1898. god. u Dobričevu.³¹

Emil Kratochvil je rođen, po vojnoj arhivskoj građi, 11. septembra 1859. god. umesto 1860. god.³²

Sava Krdžalić nije se najpre, posle završenih studija, zaposlio u Kraljevoj gardi nego u 1. konjičkom puku (Niš) Konjičke brigade stalnog kadra. Osim toga, nije bio penzionisan kao kapetan već kao niži vojni veterinar I klase.³³

Dimitrije Knežević, verovatno, nije bio 1891. god. marveni lekar u okrugu Kruševac nego u okrugu Kragujevac, jer je te godine u Kragujevcu otvorio privatnu „Marvenu bolnicu” za lečenje obolelih konja i

drugih životinja. Tada je ujedno bio član uprave Šumadijskog kola jahača „Knez Mihailo”, a zna se da je njeno sedište bilo isključivo u Kragujevcu. Ukazom od 22. februara 1897. god. bio je postavljen za vojnog marvenog lekara III klase, a dotle je bio „opštinski marveni lekar”. Od 27. februara 1897. god. bio je marveni lekar Beogradske garnizonske uprave, a posle njenog ukidanja, bio je 8. juna iste godine premešten u štab Dunavske divizijske oblasti, da bi 28. juna te god. postao vršilac dužnosti marvenog lekara Dunavskog artiljerijskog puka. Od 22. novembra 1897. god. bio je marveni lekar Pukovskog štaba Kraljeve garde, da bi, verovatno, sredinom sledeće godine napustio vojsku. Prema nekim podacima Društvo za zaštitu životinja u Srbiji bilo je osnovano 1906. a ne 1908. god., dok je sasvim sigurno da mnogo veću zaslugu za to osnivanje ima vojni veterinar Milan Mitrović od Dimitrija Kneževića. U vezi s tim, uprava Društva za zaštitu životinja sabrala je aktualna predavanja Mitrovića i izdala ih kao brošuru, pod naslovom „O nezi i zaštiti životinja”, Beograd, 1911. Ukazom od 12. maja 1898. god. Knežević je bio odlikovao „Spomenicom na proslavi 60. godišnjice Kraljeve garde”, a 30. novembra 1913. god. „Srebrnom medaljom za revnosnu službu”, koju je dobio za zasluge stečene u Balkanskim ratovima.³⁴

Sava Vukosavljević jeste objavio posebnu brošuru „Hipologija u vidu pitanja i odgovora, za potrebu vojnu i privrednu”, ali to nije bio „prerađen prevod sa stranog jezika” već doslovan prevod s nemačkog, brošure Hajnriha Šidlera, nemačkog višeg vojnog veterinarara i dugogodišnjeg nastavnika hipologije. Osim u „Veterinarskom glasniku”, sarađivao je i u listu „Vitez” iz Beograda.³⁵

Manojlo Radovanović je, prema nekrologu iz 1924. god., rođen 11. augusta 1861. umesto 1862. god. Okružni marveni lekar u Šapcu bio je i 1914. god. Isticao se kao član više upravnih odbora okružnih i oblasnih kola jahača „Knez Mihailo”. Posle prvog svetskog rata bio je marveni lekar Podrinskog okruga.³⁶

Andrija Đurašković nije učio vojnu Potkivačku školu u Nišu već u Beogradu, jer ta škola nikada nije bila premeštana iz Beograda. Vojni pitomac u Beču nije postao zato što je bio „dobar učenik” Potkivačke škole, jer se izbor pitomaca u Srpskoj vojsci za veterinarsko doškolovanje u potpunosti zasnivao na drugim merilima.³⁷

Jovan Aleksić bio je izabran za redovnog člana Srpskog poljoprivrednog društva 1888. god., dok je na I skupu marvenih lekara Srbije 1890. god. u Beogradu bio biran za njegovog sekretara. God. 1891. bio je član uprave Drinosavskog kola jahača „Knez Mihailo”, a 1903. god. i član upravnog odbora Udruženja marvenih lekara Srbije. Sarađivao je i u listu „Vitez” iz Beograda.³⁸

Za Tomu Miloševića jedino bismo dodali da je 1890. god. bio osnivač, a zatim i dugogodišnji predsednik uprave Timočkog kola jahača „Knez Mihailo” i da je 1891. god. bio primljen među redovne članove Srpskog poljoprivrednog društva.³⁹

Milan Mitrović nikada nije bio načelnik Veterinarskog odeljenja Ministarstva vojske i mornarice Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Isto tako, nije završio „srednju potkivačku školu” već vojnu Potkivačku školu u Beogradu. Za marvenolekarskog pomoćnika II klase nije bio proizveden 1886. god. već 12. juna 1889. god., dok na veterinarsko doško-

lovanje u Beču nije bio otišao 1891. nego 1892. god. Za honorarnog profesora Vojne akademije nije bio izabran 1904. već 1905. god. Takođe, u Bugarsko-srpskom ratu 1885/86. god. nije bio „đak narednik u Veterinarskom odeljenju“, jer je tada bio samo potkivač-podoficir, dok pomenu odeljenje nije uopšte postojalo. Takvo odeljenje nije postojalo ni u okviru Vrhovne komande Srpske vojske u balkanskim i prvom svetskom ratu. Rukovodilac veterinarske službe u prvom svetskom ratu nije bio do kraja 1918. god. Časopis „Jugoslovenski veterinarski glasnik“ nije počeo izlaziti 1920. već 1921. god.⁴⁰

Svetislav Terzić se posle diplomiranja u Beču nije zaposlio „od 1902—1904. god. u klanici Srpskog akcionarskog društva“ već je najpre 25. februara 1894. god. bio proizveden za vojnog marvenog lekara IV klase, a 5. marta iste god. preuzeo je dužnost marvenog lekara 1. divizion Dunavskog artiljerijskog puka. Ali, već 23. marta 1894. god. bio je otpušten iz vojske, zaposlivši se tada kao marveni lekar Opštine grada Beograda. Dok je bio na toj dužnosti prisustvovao je 1899. god. VII međunarodnom veterinarskom kongresu u Baden-Badenu (Nemačka). U Balkanskim ratovima bio je veterinar vojnog Konjskog depoa. Neposredno posle Prvog svetskog rata radio je kao marveni lekar okruga Beograd. Od 1905. god. bio je redovni član Srpskog poljoprivrednog društva, a od 1907. god. i član njegovog Upravnog odbora. Za zasluge u prvom balkanskom ratu bio je odlikovan, 12. maja 1913. god., „Srebrnom medaljom za revnosnu službu“.⁴¹

Marko Pavlović je, posle završene vojne Potkivačke škole u Beogradu, bio podnarednik potkivač u 4. bateriji Timočkog artiljerijskog puka Timočke divizijske oblasti. U toj bateriji proveo je i Bugarsko-srpski rat 1885/86. god. Za narednika potkivača bio je proizveden 15. oktobra 1887. god., a za marvenolekarskog pomoćnika II klase 15. oktobra 1892. god. Devet dana posle toga bio je raspoređen na službu u 1. konjički puk (Aleksinac) Konjičke komande stalnog kadra, a augusta 1893. god. ministar vojni mu je bio odobrio „godinu dana odsustva radi izučavanja višeg veterinarskog kursa u Beču“. I dok se nalazio na tom doškolovanju zatražio je ostavku na vojnu službu i ona mu je, 26. januara 1894. god., bila uvažena. Prema tome, on nije otpočeo veterinarsko doškolovanje u Beču „kao stipendista fonda Dine Mančića iz Smederva“ već kao vojni pitomac. Okružni marveni lekar u Nišu bio je i početkom 1914. god., ali je uskoro bio premešten za okružnog marvenog lekara u Prištini. Ukazom od 29. oktobra 1921. god. bio je proizveden za rezervnog veterinarskog kapetana I klase, što je ostao i 1935. god. Za redovnog člana Srpskog poljoprivrednog društva bio je izabran 23. februara 1914. god., dok je bio na dužnosti u Prištini. Sarađivao je u srpskom „Veterinarskom glasniku“. Odlikovan je „Srebrnom medaljom za revnosnu službu“, 31. oktobra 1913. god., za zasluge u balkanskim ratovima⁴²

IZVORI I LITERATURA:

²⁵ KSKS za 1883. god., Beograd, 1882; — Đorđević V., *Istorija srpskog vojnog saniteta*, knj. 4, Beograd, 1886, 7; — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, 1888, 10, 70; — Narodno zdravlje, Beograd, 1883—1884, 23 (9. XI 1883), 182—183. — ²⁶ Ratnik, Beograd, 1880, 4, 9 („Potkivačka škola“). — DKKS za 1900. god., Beograd, 1899; — DKKS za 1911. god., Beograd, 1911; — DKKS za 1912. god., Beograd, 1912; — DKKS za 1914. god., Beograd, 1914. — ²⁷ SVL, 42/1892; — DKKS za 1907. god., Beograd, 1907; — DKKS za 1910. god., Beograd, 1910; — Državni kalendar Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca za godine 1921. i 1922. koje su proste, Beograd, 1921. — ²⁸ Težak, Beograd, 1935, 6, 211—214; — Shematizam Kraljevine Srbije s kalendarom za god. 1893; — DKKS za 1896. god., Beograd, 1895; — DKKS za 1911. dar za prostu 1899. god., Beograd, 1898; — SVL, 5/1914. — ²⁹ Poljoprivredni kalendar dar za prostu 1899. god., Beograd, 1898. — SVL, 5/1914. — ³⁰ Poljoprivredni kalendar za prostu 1893. god., Beograd, 1892; — DKKS za 1897. god., Beograd, 1896; — DKKS za 1900. god., Beograd, 1899; — DKKS za 1914. god., Beograd, 1914. — ³¹ Narodno zdravlje, Beograd, 1885, 11, 89; — DKKS za 1896. god., Beograd, 1895. — ³² DKKS za 1895. god., Beograd, 1894; — Težak, Beograd, 1898, 9—10, 79; — Poljoprivredni kalendar za prostu 1898. god., Beograd, 1897; — Težak, Beograd, 1890, 44—45, 367—368. — ³³ Ranglista rezervnih oficira za 1904. god., Beograd, 1904, 328—329. — ³⁴ SVL, 5/1896, 55/1898 i 16/1906. — ³⁵ Vitez, Šabac, 1891, 21 (30. XI), 4; — Poljoprivredni kalendar za prestupnu 1892. god., Beograd, 1891; — SVL, 7, 9, 22, 26 i 48/1897, 45/1898 i 29/1913. — ³⁶ SVL, 5/1907; — Težak, Beograd, 1907, 32, 268. — ³⁷ Jugoslovenski veterinarski glasnik, Beograd, 1924, 3, 53; — DKKS za 1914. god., Beograd, 1914; — Državni kalendar Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca za god. 1921. i 1922. koje su proste, Beograd, 1921. — ³⁸ Zbornik zakona i uredba i uredbenih ukaza, izdanih u Knjažestvu Srbskom, knj. 18, Beograd, 1865 („Dodatak zakona o ustrojstvu vojske. O struci vojeno-marvenog lekarstva“ od 20. februara 1865). — ³⁹ Težak, Beograd, 1890, 44—45, 367—368; — Veterinarski glasnik, Beograd, 1904, 2. — ⁴⁰ Vitez, Beograd, 1898, 21—22 (28. XII); — Poljoprivredni kalendar za prostu 1899. god., Beograd, 1898. — ⁴¹ Turudić V., *Prilog poznavanju vojnog veterinarstva Jugoslavije između dva svjetska rata*, doktorska disertacija, VMA, Beograd, 1976; — SVL, 24—25 i 27/1889, i 2/1905; — Đorđević V., *Istorija srpskog vojnog saniteta*, knj. 4, Beograd, 1886, 20—25. — ⁴² SVL, 9—10, 11 i 13—14/1894 i 7/1913; — Vetserum, Zagreb, 1964, 9—10, 392—401; — Poljoprivredni kalendar za prostu 1906. god., Beograd, 1905; — Težak, Beograd, 1908, 10, 108; — Državni kalendar Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca za god. 1921. i 1922. koje su proste, Beograd, 1921. — ⁴³ SVL, 42/1887, 44—45 i 46—47/1892, 36—37/1893, 4/1894, 24/1913 i 45/1921; — Težak, Beograd, 1914, 8, 280—282; — DKKS za 1914. god., Beograd, 1914.

Vlastimir TURUDIĆ

TIERHEILDIENTST DES SERBISCHEN MILITÄRS
IN DEN WERKEN UNSERER HISTORIKERN
BERICHTIGUNGEN UND ERGÄNZUNGEN (V)

Unsere Forschungen haben bewiesen, dass in der Werken jugoslawischer Historikern, die sich auf den Tierheildienst des Serbischen Militärs im Zeitraum von 1850—1918 beziehen, mehrere oder weniger ungenaue, widersprüchliche und ungeprüfte Angaben und Beschlüsse aufzufinden sind. All dies bestreitet einige dieser Werken als Gesmatheit.

Die Zahl und die Natur dieser ungenauen und widersprüchlichen Daten kann man am besten durch die Berichtigungen und Ergänzungen dieser Auslegung sehen.

(Rad je Uredništvo primilo 15. IV 1982. god.)